

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**EXIMI-//VM PLANEQVE DIVI-//NVM OPVS
INCOMPARABILIS// Theologi Dionysij, professione
Car//thusiani, in quo opere contine[n]tur// quinque
humanae uitae specu//la**

Dionysius <der Kartäuser>

Coloniae, 1540

De documentis pœnitentiæ. Caput III.

Nutzungsbedingungen

[urn:nbn:de:hbz:466:1-55481](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-55481)

SPECVLVM

Ad primam rationem in contrarium dicendum. Quod glosa illa uidetur esse intelligenda de eo cui adest bona uoluntas sine interpolatione, q̄ sit per peccatum. tales autem nō habent tristitię causam sed ex q̄ bona uoluntas tollitur per peccatum, nō potest restitui sine tristitia, qua quis dolet de peccato preterito, & pertinet ad pœnitentiam. Ad secundā dicendum, q̄ ex q̄ aliquis peccatum incurrit, charitas & fides & misericordia non liberāt hominem a peccato sine pœnitētia. Requirit enim charitas, q̄ homo doleat de offensa in amicū commissā. & q̄ amico recōciliari studeat. Requirit etiam ipsa fides, ut per uirtutem passionis Christi q̄ in sacramentis ecclesię operatur, q̄rat iustificari peccatis. Requiritur etiam ipsa misericordia ordinata, q̄ homo subueniat pœnitendo suę miserię, quā per peccatū incurrit. Iuxta illud Hieremię. Miseros facit populos peccatum. Vnde & Ecclesiastici 3. dicitur, Miserere animę tuę, placens deo.

Hie, 14.

¶ De documentis pœnitentię.

• Caput III.

Circa tertium principale sciendum, q̄ quatuor sunt documenta pœnitentię utiliter peragendę, uidelicet sollicitudo p̄cogitationis, plenitudo confessionis, amaritudo compunctionis, fortitudo satisfactionis. Primo igitur ad hoc, q̄ pœnitentia de peccatis utiliter in

choetur, necessaria est sollicitudo præ cogitationis. Quis enim prepositus uel baliuus est q̄ bona alicuius domini per mensem expendisset, i. expensas de bonis domini, domino & toti hospitio p̄ mensem fecisset te præsumeret compunctum facere sine præmeditatione sollicita. Peccator autem multa bona a deo recepit dispensanda, uidelicet bona gratiæ, bona nature, bona fortune, & omnia ista male consumpsit pro maiori parte, q̄modo legitur subito & ex improviso ad confessionis compunctum se audebit ingerere. Nam sicut medicina purgatiua corporis præsupponit præparatiuam, sic etiam medicina spiritualis q̄ purgat animam a peccato & sanat, q̄ est cordis contritio & oris confessio, requirit aliquam medicinam præparatiuam primam, uidelicet attritionem & recogitationem peccatorum commissorum. Iuxta q̄d scribitur primo Regum. Deus scientiarum dominus est, & ipsi præparantur cogitationes. Et prima ad Corinthios s̄ dicit Apost. Expurgate uetus fermentum. Et ideo dixit signanter Ezechias, Quid dicam aut q̄d respondebo tibi, cum ipse fecerim? uidelicet tot errores cogitando, loquendo, operando & omitendo. Et respondet. Recogitabo tibi omnes annos meos in amaritudine anime meę. Sed huius contrarium communiter fit. Presumunt enim nonnulli in dimidia hora per confessionem satisfacere de culpa, pro qua uix sufficeret septimana si eēt bene examinata, non interrogant, non examinant semet-

1. Re. 2.

Isa. 38.

SPECVLVM

ipsos pre manibus, & ideo nō possunt integre poenitere. Iuxta qđ scribitur Hieremie octauo. Nul-
 lus est qđ agat poenitentiam super peccato suo di-
 cens, Quid feci? Cuius oppositum fecit Psal. Dixi
 inqt, confitebor aduersum me iniustitiam meam
 domino. Vbi dicit Glosa, Dixi i prius deliberaui
 apud me, hoc, scilicet qđ ego cōfitebor aduersum
 me iniustitiam meam domino, Multi enim confi-
 tentur iniquitatem suam, sed aduersus deum & non
 aduersus seipsos, quando enim inueniuntur in pec-
 catis, statim dicunt, ego non feci hoc, aut dicunt,
 hoc non est peccatum, sed deus uoluit. Alij dicunt
 fatū mihi fecit, stelle mihi fecerunt, & ideo per cir-
 cuitum nituntur uenire ad accusandum deum, stel-
 las enim ipse fecit & ordinauit, & ita per eas uo-
 lentes ostendere qđ deus fecit ut peccarent. Sed ue-
 re poenitens ait, Ego peccaui non fatum, non for-
 tuna, non diabolus me coegit, sed ego per suadenti
 consensi. Hęc Glosa. Veri ergo poenitentes pre-
 cogitant & deliberant, quomodo possint lemeti-
 psos accusare. Sed falso poenitentes deliberāt quo-
 modo possint deum accusare & excusare seipsos.
 Secundo debet habere poenitentia amaritudinem
 compunctionis exemplo beati Iob dicentis, Lo-
 quar in amaritudine anime meę, dicam deo, noli
 me condemnare. Mulier bene concipit foetum su-
 um sine dolore naturaliter, sed nunq̄ fuit melior
 quę peperit sine dolore, nisi una sola, scilicet beata
 uirgo Maria miraculose. Anima quando peccat,

Concipit foetum a diabolo et hoc sine dolore, imo cum delectatione p̄c̄m̄ concipit, parit autem q̄n̄ confitetur & prodit in lucem cōfessori suo, & nō potest esse sine dolore contritionis poenitentię. In cuius figuradicitur Iohannis 16. Mulier cum parit tristitiam habet &c. Sed sicut mulier cum parit, dolet amarissime, cum autem peperit, gaudet & se sentit alleuiatam. Ita persona grauida peccato, quando proponit confiteri ante confessionem & tempore confessionis tristis est & amara, sed confessione finita uidetur esse quasi liberata & lētificata. Vnde omnis homo post confessionem sentit se alleuiatum a pondere peccati p̄ ex Iudith. 8.istente. Vnde dicebat illa sancta uidua Iudith. Quia patiens est dominus, poeniteamus, & eius indulgentiam fuis lachrymis postulemus Et sic/ut nulla mulier q̄tuncunq; nobilis & delicata sit potest euadere, quin indigeat aliqua obstetrice, & quin se ostendat alicui obstetrici uelit nolir, ita nulla persona est ingrauidata peccato, quin aliq̄hominine indigeat pro confessore. Iuxta illud Iacobi, Iaco. 1. Confitemini alterutrum peccata uestra & orate pro inuicem, ut saluemini. Et qui istum dolorem uel amaritudinem nunc recusant, multo maiorem experientur dolorem quando suum peccatum coram toto mundo ostendent facientes poenitentiam, sed non fructuosam, quia secundum quod scribitur Sapientię quinto. Dicent intra se poenitentiam agentes & p̄ angustia spiritus gemētes.

SPECVLVM

Hi sunt quos aliquando habuimus in derisum;
Tertio debet poenitentia habere plenitudinem cō-
fessionis, ut non sit compilata nec abbreviata, nec
colorata, nec excusata, nec depicta, nec diminuta
sed plena debet esse sufficiens & totalis. Sudor u-
niuersalis in infirmo signū est sanitatis. Sed quan-
do unum membrum sudat & aliud manet siccū,
signum est infirmitatis & non conualescentiæ. Et
eodem modo confessio, si est plena, significat sani-
tatem, si diminuta, signum est infirmitatis, sicut a-
liq̄ confitentur de gula & de ira, & de quibusdam
alijs, de luxuria uero & de rapina nihil. Vnde de
quolibet tali confessionem diminutam & truncatam
& non plenam & integram facienti dici potest il-
lud Apocalyp. Non inuenio opera tua plena corā
deo meo. In mente igitur habe qualiter acceperis
& audieris & serua & poenitentiam age. Vin-
centius in speculo naturali narrat de quodam pi-
sce marino, q̄ centipes dicitur a multitudine pe-
dum. Ille piscis dum hamū piscatoris lenserit suis
uisceribus inherere, timore mortis imminentis ui-
scera sua quadam industria naturali effundit &
hamum euoluit, & iterū uiscera sua restituit &
sic mortem euadit. Moraliter hamus diaboli est
peccatum infra delectationem, sicut hamus infra
escam, subtiliter inuolutum. Homo hamo capi-
tur, quando propter delectationem peccatum cō-
plectitur. Iuxta illud Ecclesiastici. 9. Sicut pisces
capit̄tur hamo, & aues comprehendunt̄ laqueo,

Apo. 3.

SECULARIVM. Fo. 142

sic apprehenduntur homines in tēpore malo. Hamus iste uiscera torquet, quando peccatum con-
 scientiam remordet. Igitur summum remedium
 tunc est hamum cum uisceribus, id est, peccatum
 cum suis circumstantijs per confessionem effunde-
 re coram deo. Iuxta doctrinam psal. Effundite co-
 ram illo corda uestra, & postea cor lotum & ab-
 lutum per pœnitentię sacramentum resumamus,
 & sic recuperabimus salutem. Iuxta illud ad Ro-
 ma. Corde creditur ad iustitiam, ore autem con-
 fessio fit ad salutem. Vnde apostolus secunde ad
 Corinth. Quę enim secundum deũ tristitia est pœ-
 nitentiam in salutem stabilem operatur. Quarto
 pœnitentia debet habere fortitudinem satisfactio-
 nis, ut homo se non fingat debilem uel infirmũ ad
 satisfaciendum pro peccatis suis, sed potius forte
 & sanum. Narrat Ambrosius in Hexameron de
 opere sextę diei. Quod elephas est tantę fortitudi-
 nis, q̄ sufficit turrim ligneam cum multis arma-
 tis portare tantę audacię, q̄ nullo clypeorum re-
 tardatur obiecto, nec aliqua militum constipatio-
 ne terretur, mirabiliter tamen timet murem. Mo-
 raliter loquendo sic de aliquibus & multis qui ad
 opera mundi pro lucro uel gloria temperali inue-
 niuntur fortissimi, ieiunāt, uigilant, transeunt ma-
 ria, fatigantur & fustigantur, sed ad faciendā u-
 nam modicam pœnitentiam pro peccatis suis ti-
 ment. Iuxta illud qd scribitur in psal. Trepidaue-
 runt timore, ubi non erat timor, Huius oppositũ

Psal. 61

Ro. 10.

1. Co. 7.

SPECVLVM.

Luc. 3.

suadet beatus Iohannes Baptista, dicēs, Facite ergo fructus dignos pœnitentię. Exēplo beatę Marię Magdalenę de qua beatus Gregorius in quadam Homilia sic dicit, Quot habuit in se Maria oblectamenta, tot de se inuenit holocausta. Cōuertit ad numerum uirtutum numerum criminum, ut totum inferuaret deo in pœnitentia, q̄cqd ex se contempserat deum in culpa.

De emolimentis pœnitentię.

Cap. III.

Hier. 18

Circa quartum principale notandum est, q̄ quatuor sunt pœnitentię emolimenta. Nā per pœnitentiam Christum nobis reconciliamus, angelos lētificamus, animas n̄ras imo nosmetipsos reformamus, & demones confutamus. Dico ergo primo, q̄ per pœnitentiam Christum nobis reconciliamus. Vnde Hieremias Si pœnitentiam egerit gens illa a malo suo, quod locutus sum aduersus eam, agam & ego pœnitentiam super malo q̄d cogitauit ut facerem ei. Ecce mirabilis modus reconciliationis tanti domini, q̄ uult quasi ad paria iudicari cū homine seruo suo. Vnde ad modum hominis loquitur de seipso dicens, Si homo uult pœnitere de peccato suo, ipse etiam uult pœnitere de malo q̄d cogitauit ut faceret ei. i. uult ad modum pœnitentis se habere. Sic & nobiles impatores pulchrū uindictę genus re